

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΙΚΡΟΓΡΑΦΙΕΣ

σε μετάφραση του Οδυσσέα Παπαθανασίου

Το ημικύκλιο της Αθήνας

Ύστερα από μία ζεστή ημέρα, ο ήλιος άρχισε να βυθίζεται και η σκιά, αφού κάλυψε την πλατεία, επεκτάθηκε και σκαρφάλωσε στο βράχο της Ακρόπολης, όπου έλαμπε ακόμα η ασπίδα της Παλλάδας, το όπλο προστασίας της πόλης.

Έξω από την Ποικίλη Στοά και μπροστά από τον λευκό μαρμάρινο πάγκο, το ημικύκλιο, είχε συγκεντρωθεί μια ομάδα ανθρώπων που φαίνονταν σαν να περίμεναν κάποιον για να καθίσουν. Εκεί σύχναζαν λαμπροί και ωραίοι άνδρες, αλλά σύχναζε κι ένας ασυνήθιστα άσχημος, γύρω από τον οποίον, οι άλλοι φαίνονταν να στριμώχνονται. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου του έμοιαζαν με το πρόσωπο ενός δούλου ή ενός σατύρου, και υπήρχαν Αθηναίοι που σε αυτό διάβαζαν όλα τα πάθη και τα εγκλήματα, κατηγορίες στις οποίες ο άσχημος άνδρας θα είχε απαντήσει: Φαντάσου τι τραβάει ο Σωκράτης, αφού ούτε ένοχος είναι, ούτε εγκληματίας!

Ήταν πραγματικά ο Σωκράτης, γνωστός σε όλους του κατοίκους της Αθήνας σαν ένας ιδιόρρυθμος τύπος που φιλοσοφούσε στους δρόμους και στις πλατείες, στα οινοποιεία και στα παρθεναγωγεία. Δεν απέφευγε καμία συντροφιά.

Συναναστρεφόταν με τον επικεφαλής του κράτους Περικλή το ίδιο οικεία, όπως με τον έκφυλο Αλκιβιάδη. Καθόταν στο ίδιο τραπέζι με εμποράκους και τεχνίτες, τα έπινε με τους ναύτες στον Πειραιά και ο ίδιος έμεινε με την οικογένειά του στον Κεραμικό. Όταν κάποιος ρωτούσε, γιατί ο Σωκράτης ήταν πάντα έξω, οι φίλοι του απαντούσαν ότι «βαριέται στο σπίτι». Και όταν οι καλύτεροι φίλοι του ρωτούσαν, πώς μπορούσε να συναναστρέφεται με ναυτικούς και με τελώνες, ο ίδιος ο Σωκράτης απαντούσε «Άνθρωποι είναι, βέβαια!».

Στο μεταξύ, στο πλευρό του φιλόσοφου, κι όταν αυτός καθόταν, πίσω από το κάθισμά του, στεκόταν ένας έφηβος με ωραίο, πλατύ μέτωπο. Ήταν ο καλύτερος μαθητής του, το πραγματικό όνομα του οποίου ήταν Αριστοκλής, αλλά ακριβώς λόγω

του μετώπου, έφερε το παρατσούκλι Πλάτων. Μαζί με αυτόν, πάσχιζε στα όρια της ζηλοφθονίας, για να φανεί στο πλευρό του δασκάλου, ο ωραίος και φιλάρεσκος Αλκιβιάδης. Δίπλα ακριβώς, φαινόταν ο ψηλός και τραχύς Ευριπίδης, ο τραγωδός. Με την πλάτη προς τη συντροφιά, στεκόταν και σχεδίαζε στην αμμουδιά, όπως ακριβώς εργαζόταν πάντα, εκείνος που «έφτιαξε τους θεούς» στην Αθήνα, ο Φειδίας.

Στον λουτήρα του πηγαδιού, καθόταν ένας άνδρας με αιωρούμενα πόδια και με το στόμα του να κινείται πάντα με τρόπο σαν να ακόνιζε τη γλώσσα του για σκληρά χτυπήματα και οξεία κριτική, με ρυτιδωμένο μέτωπο, μαραμμένο από τις άκαρπες προσπάθειες σκέψης, και με φιδίσια μάτια που караδοκούν τη λεία τους. Ήταν ο σοφιστής, ο επαγγελματίας συζητητής Πρωταγόρας, ο οποίος για μερικά σύκα ή δυο τρεις οβολούς μπορούσε να κάνει το μαύρο άσπρο, αλλά σε αυτή εδώ την εξαιρετη συντροφιά υπήρξε ανεκτικός, εφ' όσον έδινε απαντήσεις, και χρησιμοποιούνταν για να προσδίδει ζωντάνια στα δρώμενα της συντροφιάς, με το να εξάπτεται από τα λεγόμενα του Σωκράτη που, ωστόσο, πάντα τον παγίδευε.

Τελευταίος ήρθε ο αναμενόμενος. Ήταν ο επικεφαλής της πολιτείας, ο οποίος θα ήθελε να είναι βασιλιάς, αν η βασιλεία δεν είχε καταργηθεί. Η εξωτερική του όψη υπήρξε βασιλική, αλλά όπως εμφανίστηκε χωρίς σωματοφύλακες έμοιαζε με απλό πολίτη. Ακόμα και την εξουσία του, την ασκούσε μόνο μέσω των προσωπικών του χαρακτηριστικών, την εξυπνάδα, τη δύναμη της θέλησης, το μέτρο και τον αυτοέλεγχο.

Μετά τους χαιρετισμούς που υποδήλωναν ότι είχαν ξανασυναντηθεί νωρίτερα, κατά τη διάρκεια της επετείου που γιόρταζαν την ημέρα αυτή για τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, η συντροφιά κάθισε στο μαρμάρινο ημικύκλιο.

Όταν όλοι πήραν τις θέσεις τους όπως συνήθιζαν να κάθονται, επικράτησε μια ασυνήθιστη σιωπή για τη συγκεκριμένη παρέα, η οποία συνήθως μαζευόταν κατά το ηλιοβασίλεμα για πνευματική τροφή, χωρίς τραπέζι και κούπες, για ένα είδους πνευματικού συμποσίου, όπου οι παρεκβάσεις, σύμφωνα με τον Αλκιβιάδη, ήταν μόνο πνευματικές.

Ο Αλκιβιάδης, ο πιο νέος, αλλά παραχαϊδεμένος και θρασύς, έσπασε πρώτος τη σιωπή.

- Γιορτάσαμε τη Σαλαμίνα, τη σωτήρια ημέρα από τους βάρβαρους Πέρσες και τώρα είμαστε κουρασμένοι, βλέπω.
- Όχι και τόσο κουρασμένοι, απάντησε ο Περικλής, ώστε να ξεχάσουμε τα γενέθλια του φίλου μας Ευριπίδη, γιατί ήρθε στη ζωή, όπως είναι γνωστό, την ημέρα που ο ήλιος έλαμπε πάνω από τη μάχη της Σαλαμίνας.
- Θα του κάνουμε μια κρασοκατάλυξη, όταν θα πάμε κάτω από τη στέγη με τα τραπέζια και τους κρατήρες, αντείπε ο Αλκιβιάδης.

Ο σοφιστής στο λουτήρα του πηγαδιού πήρε τη συνέχεια του νήματος για να κλώσει την αρχή της κουβέντας.

- Πώς το γνωρίζετε εσείς, ότι η ευτυχία βρίσκεται στη λευτεριά από το Περσικό βασίλειο; Πώς γνωρίζετε ότι η Σαλαμίνα ήταν μια ημέρα επιτυχίας για την Ελλάδα; Ο δικός μας, ο Μεγάλος Αισχύλος δεν εξέφρασε τη θλίψη του και δεν συμμετείχε στο πένθος των Περσών με την περιγραφή του; «Οι, Σαλαμίνα, θεομίσητη, Μνήμη φρικτή της Αθήνας».
- Λίγη τσίπα, σοφιστή, λίγη τσίπα! διέκοψε ο Αλκιβιάδης

Όμως, ο Πρωταγόρας συνέχισε ακάθεκτος:

- Δεν λέω εγώ, ότι το όνομα της Σαλαμίνας είναι θεομίσητο, αλλά ο Αισχύλος το λέει, κι όπως είναι γνωστό εγώ δεν είμαι ο Αισχύλος. Ούτε έχω ισχυριστεί, ότι η ευτυχία μας βρίσκεται στην υποστήριξη του περσικού βασιλείου, μόνο ρώτησα και αυτός που ρωτάει δεν ισχυρίζεται κάτι. Έτσι δεν είναι Σωκράτη;

Ο δάσκαλος τακτοποίησε τα μακριά γένια του με τα δάχτυλα, και είπε:

- Υπάρχουν άμεσοι ισχυρισμοί και έμμεσοι. Μία ερώτηση μπορεί να είναι έμμεσος και ύπουλος ισχυρισμός. Ο Πρωταγόρας με την ερώτησή του αυτή έκανε έναν καταχθόνιο ισχυρισμό.

- Καλό, Σωκράτη! Φώναξε συγκρατημένα ο Αλκιβιάδης που ήθελε να θερμάνει το κλίμα.

Ο Περικλής πήρε αμέσως το λόγο:

- Ο Πρωταγόρας έχει ισχυριστεί, συνεπώς, ότι θα είσαστε πιο ευτυχισμένοι υποταγμένοι στους Πέρσες. Τι θα γίνει με έναν τέτοιο άνδρα;
- Να πεταχτεί πίσω στο πηγάδι! φώναξε ο Αλκιβιάδης.
- Παρακαλώ! διαμαρτυρήθηκε ο σοφιστής.
- Στον όγλο! Εκεί έχεις πάντα δίκιο! ξέκοψε με μιας ο Αλκιβιάδης.
- Δεν λες στον όγλο, όταν είσαι δημοκράτης, Αλκιβιάδη, και δεν επικαλείσαι τον Αισχύλο, όταν ο Ευριπίδης είναι παρών. Όταν ο Φειδίας κάθεται εδώ, προτιμότερο να μιλάς για τον Παρθενώνα και την Αθηνά του, ο πέπλος της οποίας λαμπρύνεται από τον ήλιο που τώρα δύει. Η ευγένεια είναι το αλατοπίπερο της συντροφιάς.

Έτσι, ο Περικλής προσπάθησε να δώσει άλλη τροπή στη συζήτηση, αλλά ο σοφιστής δεν τσίμπησε το δόλωμα:

- Αν του Φειδία, είπε, αν του Φειδία η Αθηνά χρειάζεται να δανειστεί το χρυσό της από τον ήλιο, τότε μπορεί ν' αποδειχτεί ότι ο χρυσός που διέθεσε η πολιτεία δεν έφτασε, κι έτσι αναδεικνύεται ένα έλλειμμα. Δεν είναι αλήθεια αυτό, Σωκράτη;

Ο φιλόσοφος με τεντωμένο χέρι σίγασε το απρόθυμο μουρμουρητό και μίλησε:

- Θα έπρεπε πρώτα ν' αποδειχτεί ότι το άγαλμα του Φειδία χρειάζεται να δανειστεί χρυσό από τον ήλιο. Αφού όμως είναι αναπόδεικτο καταρρίπτεται όλος ο λόγος για έλλειμμα χρυσού. Κατά τα λοιπά, δεν μπορείς να δανειστείς χρυσάφι από τον ήλιο – είναι δηλαδή μόνο λόγια του Πρωταγόρα και δεν αξίζει την απάντηση. Απεναντίας, θα μπορούσε ο Φειδίας ν' απαντήσει στην

ερώτηση: Όταν είχες κάνει την Αθηνά εκεί πάνω στον Παρθενώνα, έκανες την Αθηνά;

- Εγώ έκανα την εικόνα της, απάντησε ο Φειδίας.
- Σωστά! Έχεις κάνει την εικόνα της, αλλά με ποιο πρότυπο;
- Σύμφωνα με αυτό που έχω μέσα μου.
- Δηλαδή, όχι με κάποιο εξωτερικό; Έχεις δει τη θεά με τα ίδια σου τα μάτια;
- Όχι με τα εξωτερικά μου μάτια.
- Τότε, αυτή υπάρχει έξω από εσένα ή μέσα σου;
- Αν δεν μας ακούει κανείς, θα σ' απαντούσα: δεν υπάρχει έξω από εμένα, δηλαδή αυτή δεν υπάρχει.

Ο Περικλής διέκοψε:

- Θεοί της πολιτείας! Φίλοι να είστε προσεκτικοί!

Αλλά ο Σωκράτης συνέχισε το διαλογισμό:

- Εσύ Φειδία έχεις κάνει και τον Δία της Ολυμπίας, δηλαδή δεν ήταν αυτός που έκανε εσένα;
- Θεοί της πολιτείας! Το νου σας, φίλοι! επέστησε την προσοχή ο Περικλής.
- Βοήθεια, Πρωταγόρα, ο Σωκράτης με στραγγαλίζει! Παραπονέθηκε ο Φειδίας.
- Απ' ό,τι ξέρω, απάντησε ο σοφιστής, δεν έφτιαξε τον άνθρωπο ο Δίας, αλλά ο Προμηθέας. Όμως, ο Δίας έδωσε στον ανολοκλήρωτο άνθρωπο δύο αθάνατα δώρα: την αισχύνη και το αίσθημα δικαιοσύνης.

- Τότε ο Δίας δεν συμμετείχε στο να φτιαχτεί ο Πρωταγόρας, γιατί αυτού του λείπουν η αισχύνη και η δικαιοσύνη.

Ήταν ο Αλκιβιάδης που ξανάρχισε, αλλά τώρα, πήρε το λόγο ο τραγωδός Ευριπίδης.

- Επιτρέψτε μου να μιλήσω για το Δία και τον Προμηθέα, και δεν βρίσκω αγενές να επικαλούμαι τα λόγια του μεγάλου δασκάλου μου, Αισχύλου, όταν μιλώ για τους θεούς.

Αλλά ο Περικλής διέκοψε:

- Αν δεν μ' απατούν τα μάτια μου, είδα ένα ζευγάρι αυτιά πίσω από τ' άγαλμα του Ερμή, κι αυτά τα γαιδουρίσια αυτιά θα μπορούσαν ν' ανήκουν στον φημισμένο βυρσοδέψη.
- Κλέων! είπε παρορμητικά ο Αλκιβιάδης, αλλά ο Ευριπίδης συνέχισε:
- Τι με νοιάζει εμένα για το βυρσοδέψη τη στιγμή που οι θεοί της πολιτείας δεν διασώζονται. Αυτοί οι θεοί, για την κατάρρευση των οποίων εδώ και πολύ καιρό, ο δικός μας Αισχύλος έχει προφητεύσει. Δεν λέει ο Προμηθέας του, ότι ο ολύμπιος θα ανατραπεί από το γιό του, αυτόν που θα γεννηθεί από μία παρθένο; Δεν το λέει, Σωκράτη;
- Πέρα για πέρα σίγουρο: «ένα γιο γεννά αυτή η παρθένος, κι αυτός γίνεται πιο δυνατός απ' τον πατέρα». Ωστόσο, ποιος θα γίνει και πότε θα γεννηθεί δεν μας το λέει.
- Πάντως, κι εγώ πιστεύω ότι ο Δίας είναι κοντά στο τέλος του.

Και πάλι ακούστηκε η φωνή του Περικλή να προειδοποιεί:

- Θεοί της Πολιτείας. Σιωπή, φίλοι! Ο Κλέων ακούει.

- Εγώ, αντίθετα, αποφάνθηκε ο Αλκιβιάδης, πιστεύω ότι η Αθήνα έχει αφεθεί στο θάνατο. Ενώ εμείς γιορτάζουμε τη Σαλαμίνα, οι Σπαρτιάτες έχουν ξεσηκωθεί και ρημάζουν τα βόρειά μας: Μέγαρα, Λοκρίδα, Βοιωτία και Φωκίδα βρίσκονται κιόλας στο πλευρό της Σπάρτης.
- Αυτά που λες είναι γνωστά πράγματα, ανταπάντησε ο Περικλής, αλλά για την ώρα απολαμβάνουμε την ανακωχή κι έχουμε βάλει τριακόσια πλοία στη θάλασσα. – Υπονοεί ο Σωκράτης ότι εκεί βρίσκεται ο κίνδυνος;
- Δεν μπορώ ν' ανακατευτώ στα ζητήματα της πολιτείας, αλλά εάν η Αθήνα είναι σε κίνδυνο, παίρνω την ασπίδα και το δόρυ, όπως πριν ...
- Όταν μού έσωσες τη ζωή στην Ποτίδαια, πρόσθεσε ο Αλκιβιάδης.
- Όχι, δεν βρίσκεται εκεί ο κίνδυνος, είπε ο Ευριπίδης, δεν βρίσκεται στη Σπάρτη, αλλά εδώ στο σπίτι μας. Οι δημαγωγοί έχουν χωθεί στο τέλμα, γι' αυτό έχουμε λοιμό στην Αγορά, λοιμό και στον Πειραιά.
- Ο λοιμός έπεσε χειρότερα μάλλον στον Πειραιά, είπε ο Πρωταγόρας. Έτσι δεν είναι Αλκιβιάδη;
- Ναι, επειδή εκεί έχω τα καλύτερα από τα κορίτσια μου. Τα κορίτσια που παίζουν φλογέρα στα απογευματινά συμπόσια, τα έχω στο λιμάνι, αλλά εδώ, μα τον Ηρακλή, δεν υπάρχει κίνδυνος.
- Κανείς δεν φοβάται, κανείς δεν εύχεται, απάντησε ο Σωκράτης, αλλά αν έχεις άλλα κορίτσια θα ύψωνες την ευχαρίστηση.
- Τα κορίτσια δεν αρέσουν στον Ευριπίδη, είπε ο Πρωταγόρας.
- Εσύ νομίζεις, αποκρίθηκε ο Ευριπίδης. Μ' αρέσουν τα κορίτσια, αλλά όχι και οι σπιτονοικοκυρές.

- Ούτε και σ' εμένα, ή μάλλον μ' αρέσουν οι γυναίκες των άλλων, διευκρίνισε δηκτικά ο Αλκιβιάδης.
- Όταν ο Αλκιβιάδης ήταν νεότερος, έπαιρνε τους άνδρες από τις γυναίκες, τώρα παίρνει τις γυναίκες από τους άνδρες.

Ο Περικλής σηκώθηκε:

- Πάμε στο συμπόσιο, όπου η συζήτησή μας περικλείεται από τοίχους, τοίχους χωρίς αυτιά. – Βοήθησέ με, Φειδία, είμαι κουρασμένος.

Ο Πλάτωνας πλησίασε το Σωκράτη.

- Δάσκαλε, άφησέ με να φέρω το μανδύα σου, ζήτησε.
- Είναι δική μου τιμή, αυτή η δουλειά, αγόρι, επενέβη απαλλακτικά ο Αλκιβιάδης.
- Ήταν, έφερε αντίρρηση ο Σωκράτης, τώρα είναι του Πλάτωνα με το πλατύ κρανίο, να θυμάσαι αυτό το όνομα. Κατάγεται από τον Κόδρο, τον τελευταίο βασιλιά, ο οποίος έδωσε τη ζωή του για να ελευθερώσει το λαό του. Ο Πλάτωνας είναι γεννημένος βασιλιάς.
- Κι ο Αλκιβιάδης είναι από γενιά ηρώων, τους Αλκμεωνίδες, όπως και ο αδερφός της μάνας τού Περικλή, αριστοκρατική συντροφιά!
- Όμως, ο Φειδίας κατάγεται από θεϊκό γένος, είναι κάτι περισσότερο.
- Εγώ κατάγομαι πιθανόν από γένος τιτάνων, παρενέβη ο Πυθαγόρας. Είπα πιθανόν, επειδή βασικά δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτα. Έτσι δεν είναι Σωκράτη;
- Βασικά δεν γνωρίζεις τίποτα, σχεδόν ούτε και για ποιο πράγμα μιλάς.

Η συντροφιιά πήρε το δρόμο πάνω από την ιερά οδό και όλοι φύγανε παρέα για το θέατρο του Διονύσου, εκεί κοντά, όπου έμενε ο Αλκιβιάδης.

*

Ο δημαγωγός Κλέων είχε πραγματικά ακούσει τη συζήτηση, αόρατος, αλλά την είχε ακούσει ακόμη ένας άνδρας. Εκείνος είχε χρυσαφιά επιδερμίδα και μαύρα γένια, και θεωρούσε ότι ανήκε στην τάξη των τεχνιτών. Όταν η λαμπρή συντροφιιά απομακρύνθηκε, φανερώθηκε ο Κλέων, ακούμπησε το χέρι του στον ώμο του αγνώστου και είπε:

- Άκουσες όλη τη συνομιλία;
- Την άκουσα μια χαρά, απάντησε αυτός.
- Μπορείς τότε να είσαι μάρτυρας.
- Δεν μπορώ να μαρτυρήσω, όσο είμαι ξένος.
- Άκουσες, όμως, το ίδιο καλά πως βλασφημούσαν τους θεούς της πολιτείας.
- Εγώ είμαι Σύριος και γνωρίζω μόνο τον έναν και αληθινό θεό. Οι θεοί σας δεν είναι και δικοί μου.
- Είσαι Εβραίος, λοιπόν, και λέγεσαι;
- Είμαι Ισραηλίτης, από το γένος των Λεβί, και λέγομαι Καρτάφιλος.
- Φοίνικας, δηλαδή;

- Όχι, Εβραίος. Οι πρόγονοί μου κατάγονται από τη Χαλδαία, βρέθηκαν στη δουλεία της Αιγύπτου, αλλά οδηγήθηκαν από το Μωυσή και τον Ιησού του Ναυή στη γη της Χαναάν, όπου γίναμε ισχυροί με δικούς μας βασιλείς, το Δαβίδ και τον Σολομώντα.
- Δεν τους γνωρίζω!
- Όμως, πριν από διακόσια χρόνια καταστράφηκε η πόλη μας, Ιεροσόλυμα, από το Βαβυλώνιο Ναβουχοδονόσορα και ο λαός μας οδηγήθηκε στην αιχμαλωσία, στη Βαβυλώνα. Ύστερα, όταν το κράτος της Βαβυλώνας καταλύθηκε από το περσικό βασίλειο, βρεθήκαμε υπό περσική κυριαρχία και αναστενάξαμε κάτω από τους απογόνους του Ξέρξη της Σαλαμίνας, αυτό που εμείς ονομάσαμε Αχάσβερο.
- Οι εχθροί σας και δικοί μας εχθροί, λοιπόν, φιλοξενούμενε, πώς ήρθες εδώ;
- Όταν οι Ασύριοι την πρώτη φορά ήθελαν να μας οδηγήσουν στην αιχμαλωσία, όσοι μπορούσαν δραπέτευσαν, και πήραν το δρόμο προς τη Ρόδο, την Κρήτη και τα ελληνικά νησιά, αλλά ένα μέρος από αυτούς που κρατήθηκαν, τους στείλανε στα βόρεια, στη Μηδία. Οι πρόγονοί μου ήρθαν εδώ από τη Μηδία, κι εγώ ήρθα τώρα πρόσφατα.
- Αυτά που λες είναι για εμένα εντελώς αξεκαθάριστα, αλλά έχω ακούσει για έναν λαό που τον επαινούν για την πίστη του στους θεούς του κράτους.
- Για το Θεό! Υπάρχει μόνο Ένας μοναδικός και Αληθινός θεός, ο οποίος δημιούργησε τον ουρανό και τη γη και έδωσε την εντολή στο λαό μας.
- Ποια εντολή;
- Ότι ο περιούσιος λαός μας θα κατακτήσει τη γη.
- Μα τον Ηρακλή! Η αρχή δεν υπόσχεται και πολλά!

- Αυτό είναι το πιστεύω μας και αυτό μας έχει κρατήσει όρθιους στην έξοδο μέσω της ερήμου από την αιχμαλωσία.
- Θέλεις να μαρτυρήσεις εναντίον αυτών των βλάσφημων;
- Όχι, Κλέων, γιατί εσείς είστε λάτρεις των θεών, αλλά ο Σωκράτης και οι φίλοι του δεν πιστεύουν στους θεούς σας, και αυτό δείχνει ότι έχουν αναπτυγμένο το αίσθημα δικαίου. Μάλιστα, ο Σωκράτης μου φαίνεται να προτιμά τον Αιώνιο, τον Αόρατο, το όνομα του οποίου δεν επιτρέπεται να αναφέρεται. Για το λόγο αυτό δεν γίνομαι μάρτυρας εναντίον του.
- Είσαι μ' αυτήν την πλευρά; Αν είναι έτσι πήγαινε στην ησυχία σου, αλλά πρόσεξε καλά τι κάνεις. Πήγαινε!
- Ο Θεός του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ θα με φυλάει για όσο καιρό εγώ και το σπίτι μου φυλάμε τα δικαιώματά Του.

Ο Κλέων είχε δει το φίλο και συνétaίρο του Άνυτο στο περιστύλιο και γι' αυτό άφησε τον απροσκύνητο Εβραίο, ο οποίος βιαστικά έφυγε προς την πλατεία του ελαιώνα και χάθηκε ανάμεσα στις μουριές.

Ο Άνυτος, ο βυρσοδέψης και πολιτικός ηγέτης, εμφανίστηκε διαβάζοντας φωναχτά ένα λόγο που σκόπευε να βγάλει.:

- «Αθήνα ή Σπάρτη; αυτό είναι το επίμαχο θέμα...»

Ο Κλέων πλησίασε περίεργος και ρώτησε:

- Τι διαβάζεις, Άνυτε;
- Έναν λόγο.
- Ναι, τ' άκουσα! Αθήνα ή Σπάρτη. Δημοκρατία ή μπουφοκρατία! Ο λαός, το πιο βαρύ, το πιο καλλιεργήσιμο και παραγωγικό μέρος βρίσκεται εντελώς

κάτω, στο βάθος όπως το χρυσάφι. Τα βοοειδή, οι κηφήνες, οι πλούσιοι και οι ευγενείς επιπλέουν ευκολότερα όπως οι φελλοί και τα ροκανίδια. Η Αθήνα είναι δημοκρατία, πάντα έτσι ήταν και έτσι θα είναι. Η Σπάρτη είναι μπουφοκρατία.

- Ολιγαρχία εννοείς, Κλέων!
- Όχι, μπουφο...! Γιατί, Άνυτε, η Αθήνα καθοδηγείται σε λάθος δρόμο από τη στιγμή που ήρθε στα πράγματα ο Περικλής, ο πλούσιος άνδρας που κομπάζει για τις βασιλικές παραδόσεις! Πώς μπορεί να αισθάνεται αυτός με τούτον το λαό, αφού ποτέ του δεν βρέθηκε εκεί κάτω; Πώς μπορεί να τον βλέπει σωστά απ' υψηλού; Κάθεται ψηλά, πάνω στο αέτωμα του Παρθενώνα και βλέπει χαμηλά τους Αθηναίους σαν μύγες, αυτοί είναι σαν τα λιοντάρια με κομμένα νύχια και βγαλμένα δόντια. Εμείς, Άνυτε, γεννημένοι εκεί κάτω, αναθρεμμένοι με τα δέρματα και τη σκυλοβρωμιά, εμείς καταλαβαίνουμε τα ιδρωμένα αδέρφια μας, τους νιώθουμε από τη μυρουδιά τους, για να το πούμε έτσι. Αλλά όμοιος ομοίω αεί πελάζει. Γι' αυτό η Σπάρτη έλκεται από την Αθήνα, τον Περικλή και τους υποστηρικτές του. Ο Περικλής κολακεύεται από τη Σπάρτη κι εμείς χανόμαστε....

Ο Άνυτος, ρήτορας ο ίδιος, δεν αγαπούσε τη ρητορική από τα χείλη των άλλων, γι' αυτό και διέκοψε ξαφνικά:

- Ο Περικλής είναι άρρωστος.
- Είναι άρρωστος;
- Ναι έχει πυρετό:
- Να το πιστέψω; Μήπως τον βρήκε ο λοιμός;
- Ίσως!

Τούτη η μπαλιά του Άνυτου διαπέρασε την μακρηγορία του Κλέωνα και έλαμψε μια νέα ελπίδα:

- Και μετά τον Περικλή; Ρώτησε.
- Ο Κλέων, φυσικά.
- Γιατί όχι; Ο άνθρωπος του λαού για το λαό, αλλά χωρίς φιλοσόφους και θεατρίνους. Ωστε έτσι, ο Περικλής είναι άρρωστος. Έτσι, μάλιστα. Άκου, Άνυτε, ποιος είναι ο Νικίας;
- Είναι ένας ευγενής που πιστεύει στους χρησμούς...
- Μην αγγίζετε τους Χρησμούς. Προσωπικά βέβαια δεν πιστεύω σε αυτούς, αλλά για την ύπαρξη της πολιτείας απαιτείται μια καθορισμένη ομοιογένεια σε κάθε τι, στους νόμους, τα ήθη και τη θρησκεία. Γι' αυτό και είμαι με τους θεούς της πολιτείας.
- Κι εγώ συμφωνώ με τους θεούς της πολιτείας, για όσο ο λαός τους έχει.

Οι δυο ρήτορες άρχιζαν να κουράζονται ο ένα τον άλλον και ο Κλέων δεν ήθελε ν' απομείνει μόνος του να επωάσει τ' αυγά που του έβαλε ο Άνυτος, γι' αυτό ρώτησε:

- Είπες ότι ο Νικίας...
- Θα πάω να κάνω μπάνιο, γιατί αλλιώς δεν πρόκειται να με πάρει ο ύπνος το βράδυ, διέκοψε ο Άνυτος.
- Ο Αλκιβιάδης, όμως, ποιος είναι;
- Είναι ο προδότης Εφιάλτης που θα δείξει στον Πέρση βασιλέα τις Θερμοπύλες..
- Η Περσία ανατολικά, η Σπάρτη νότια...
- Η Μακεδονία βόρεια...

- Και στα δυτικά η νέα Ρώμη!
- Σε όλα τα σημεία του ορίζοντα εχθροί! Αλλοίμονο Αθήνα!
- Αλλοίμονο Ελλάδα.

*

Οι φιλοξενούμενοι είχαν μαζευτεί στον Αλκιβιάδη, ο οποίος απομακρύνθηκε αμέσως όταν ήρθε κουβέντα στο εύκολο θέμα, να φέρουν κορίτσια με πνευστά όργανα. Καθώς το βράδυ έκανε αρκετή ζέστη, είχαν στρώσει τραπέζι στον περίβολο του σπιτιού που σχηματιζόταν από μία κορινθιακή κιονοστοιχία και φωτίζονταν με πολλές λάμπες, κρεμασμένες ανάμεσα στους κίονες.

Πήρανε ένα ελαφρύ βραδινό γεύμα, μοιράστηκαν στεφάνια κισσού και πήραν μπροστά τους κύλικες.

Η Ασπασία, το μοναδικό θηλυκό μαζί τους, κατέλαβε τιμητική θέση δίπλα στον Περικλή. Είχε έρθει πρώτη, συνοδευόμενη από τους δούλους της, και περίμενε ανυπόμονα ν' αρχίσει η μάχη των ομιλητών. Όμως, ο Περικλής ήταν σκοτεινιασμένος και κουρασμένος. Ο Σωκράτης ξάπλωσε σιωπηλός με την πλάτη και κοιτούσε πάνω προς τ' αστέρια. Ο Ευριπίδης μασουλούσε μια ξυλογλυφίδα και ήταν κατσουφιασμένος. Ο Φειδίας ζύμωνε μπάλες ψωμιού και με αυτές σχημάτιζε μορφές ζώων. Ο Πρωταγόρας ψιθύριζε κάτι στον Πλάτωνα, ο οποίος κρατήθηκε πίσω με αρμόζουσα νεανική ντροπαλότητα.

Στο βάθος, στην άκρη του τραπεζιού βρισκόταν ο σκελετός, στον οποίο είχαν βάλει ένα τριανταφυλλένιο στεφάνι γύρω από το άσπρο μέτωπό του. Για να εξαλείψουν τη φρίκη που προκαλούσε η παρουσία του απρόσκλητου ξένου, ο Αλκιβιάδης είχε μπήξει ένα κρεμμύδι ανάμεσα στα μπροστινά του δόντια και είχε βάλει έναν κρίνο στο ένα του χέρι, τον οποίο φαινόταν να μυρίζει ο σκελετός.

Όταν τελικά έγινε απόλυτη ησυχία, ο Περικλής, υπερβαίνοντας την κούρασή του, άνοιξε τη συνομιλία.

- Θέλω, άρχισε, με σύμπνοια και χωρίς να προκαλώ διαμάχες να συζητήσουμε ένα θέμα που συχνά απορρίπτεται, τον ισχυρισμό ότι ο Ευριπίδης είναι μισογύνης. Τι λες Πρωταγόρα;
- Ο φίλος μας Ευριπίδης έχει παντρευτεί τρεις φορές και έκανε και τις τρεις φορές παιδιά. Άρα, δεν μπορεί να είναι μισογύνης. Έτσι δεν είναι, Σωκράτη;
- Ο Ευριπίδης, απάντησε ο Σωκράτης, ο Ευριπίδης αγαπάει την Ασπασία όπως εμείς όλοι και γι' αυτό δεν μπορεί να είναι μισογύνης. Αγαπάει, με τη συγκατάθεση του Περικλή, την ομορφιά της ψυχής της και γι' αυτό δεν είναι μισογύνης. Εδώ, δεν συζητάμε, αν το σώμα της Ασπασίας είναι ή δεν είναι πολύ καλό! Είναι η Ασπασία όμορφη Φειδία;
- Η Ασπασία δεν είναι όμορφη, αλλά η ψυχή της είναι όμορφη και αγαθή. Αλήθεια, δεν είναι Περικλή;
- Η Ασπασία είναι φίλη μου και μητέρα των παιδιών μας. Η Ασπασία είναι σοφή γιατί έχει το αίσθημα ντροπής και το αίσθημα δικαιοσύνης, αυτογνωσία και αυτοέλεγχο. Η Ασπασία είναι έξυπνη γιατί ξέρει να σιωπά όταν μιλούν σοφοί άνδρες. Αλλά, η Ασπασία κάνει τους σοφούς άνδρες να μιλάνε σοφά, όταν τους ακούει, γιατί τους βοηθά να γενούν σκέψεις, δεν είναι σαν τη μαμή που μόνο τραβάει το έμβρυο έξω, αλλά δίνει από τη σάρκα της στην ψυχή τους.

Ο Πρωταγόρας συμπλήρωσε:

- Η Ασπασία είναι σαν τη μητέρα όλων μας, την Κυβέλη. Μας έχει σαν τα παιδιά της.
- Η Ασπασία είναι το σκάφος του σαντουριού, χωρίς το οποίο οι χορδές μας δεν ακούγονται, πρόσθεσε ο Φειδίας.
- Η Ασπασία είναι η μητέρα όλων μας, ξαναπήρε το λόγο ο Σωκράτης, αλλά συγχρόνως είναι και τροφός που πλένει τις νέες ιδέες που γεννάμε, και τις

φασκιώνει σε όμορφα πέπλα. Η Ασπασία παραλαμβάνει τα ακαθάριστα παιδιά μας και τα επιστρέφει καθαρά. Η Ασπασία δεν προσφέρει τίποτα, αλλά με αυτά που δέχεται προσφέρει στον δότη την ευκαιρία να δώσει.

Ο Ευριπίδης ξανάπιασε το θέμα από την αρχή:

- Ήμουν κατηγορούμενος και απαλλάχτηκα, έτσι δεν είναι, Ασπασία;
- Όταν έχεις απαλλαχτεί μόνος σου από τις κατηγορίες, είσαι αθώος, Ευριπίδη.
- Αγαητοί! Αγαητότατοι αγαημένοι, θα απαντήσω!
- Όχι, βέβαια, με τα δικά σου τα ίδια λόγια θα θεμελιώσω την κατηγορία. Ο Ιππόλυτος λέει σε κάποια στιγμή στην τραγωδία σου που φέρει το ίδιο όνομα:

« Δία! Τις γυναίκες Δία,

την απάτη και τον όλεθρο, τι τις θέλησες!

Αν ήθελες ανθρώπινη σπορά

δεν έπρεπε να μας γεννά κοιλιά γυναίκας

θα 'πρεπε άντρες να 'ρχονται στους ναούς σου

ν' αφιερώνανε χρυσάφι ή σίδηρο και χαλκό

ν' αγοράζουν σπορά.

Χωρίς γυναίκες θα 'πρεπε τα σπίτια μας.

Άντρες μονάχα.

Τώρα βάζοντας τη συμφορά στα σπίτια μας

σαν το νερό στραγγίζει η ευτυχία μας,

κακό μεγάλο φαίνεται η γυναίκα.

Ο γονιός που τη σπέρνει και την τρέφει

τη φορτώνει προίκα και τη στέλνει σ' άλλον

να γλιτώσει ο ίδιος απ' το κακό».

Παρακαλώ, Ευριπίδη, υπεράσπισε τον εαυτό σου.

- Αν ήμουν σοφιστής, όπως ο Πρωταγόρας, θα απαντούσα: Αυτά τα είπε ο Ιππόλυτος, όχι εγώ. Αλλά εγώ είμαι ποιητής, και μιλώ μέσω των παιδιών μου. Μάλιστα, το έχω πει αυτό και το εννοούσα όταν το έγραφα, και μάλιστα το εννοώ ακόμη και τώρα! Παρόμοια, αγαπώ σχεδόν πάντοτε τη γυναίκα, αν και μισώ το φύλο της. Αυτό δεν μπορώ να το εξηγήσω, γιατί δεν ήμουν ποτέ παράλογος, όπως ο Αλκιβιάδης. Μπορεί ο Σωκράτης να το εξηγήσει αυτό;
- Και βέβαια! Μπορεί κάποιος να αγαπάει μια γυναίκα και ταυτόχρονα να τη μισεί. Κάθε τι γεννιέται από το αντίθετό του, η αγάπη από το μίσος, το μίσος από την αγάπη. Στη δική μου γυναίκα, εγώ αγαπώ την καλή μητρότητά της, αλλά μισώ την κακεντρέχειά της, δηλαδή, μπορώ να τη μισώ και να την αγαπώ ταυτόχρονα. Είναι αλήθεια αυτό Πρωταγόρα;
- Τώρα, ο Σωκράτης είναι σοφιστής. Το μαύρο δεν μπορεί να είναι και άσπρο.
- Τώρα, ο Πρωταγόρας γίνεται αφελής. Αυτό εδώ το αλάτι στη λεκάνη είναι άσπρο, αλλά αν σβήσεις τις λάμπες γίνεται μαύρο! Το αλάτι συνεπώς δεν είναι απολύτως λευκό, αλλά η λευκότητά του εξαρτάται από το φως. Θα έλεγα καλύτερα, ότι το αλάτι αυτό καθ' εαυτό είναι μαύρο, γιατί η απουσία φωτός είναι το σκοτάδι, και το σκοτάδι αυτό καθ' αυτό δεν είναι τίποτα, δεν δίνει τίποτα από τον εαυτό του στο αλάτι, το οποίο, συνεπώς, στο σκοτάδι είναι περισσότερο αυτούσιο, είναι η αληθινή του φύση και συνακόλουθα μαύρο! Ωστόσο,, ένα πράγμα μπορεί να είναι στο φως και μαύρο και άσπρο. Το θαλάσσιο χέλι είναι μαύρο από πάνω αλλά άσπρο από κάτω. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί κάτι να είναι καλό και κακό. Δηλαδή και ο Ευριπίδης έχει δίκιο, όταν λέει ότι και αγαπάει και μισεί τη γυναίκα. Αυτός που μόνο μισεί τη γυναίκα είναι μισογύνης, όμως, ο Ευριπίδης την αγαπάει επίσης.

Συνακόλουθα, ο Ευριπίδης δεν είναι μισογύνης. Πώς σου φαίνεται αυτό
Ασπασία;

- Σοφέ, Σωκράτη! Αναγνωρίζεις ότι ο Ευριπίδης μισεί τη γυναίκα, δηλαδή ότι είναι μισογύνης, βέβαια!
- Όχι, ωραίο μου παιδί, αναγνώρισα ότι ο Ευριπίδης και αγαπούσε και μισούσε τη γυναίκα, σημείωσα αρκετά καθαρά και τα δύο. Εγώ αγαπώ τον Αλκιβιάδη, αλλά απεχθάνομαι τον κακό του χαρακτήρα. Ρωτάω, τώρα, τους φίλους εδώ: Είμαι εγώ μισάνθρωπος του Αλκιβιάδη;
- Όχι, κάθε άλλο, απάντησε ο χορός.

Αλλά η Ασπασία έφερε και πάλι αντίρρηση.

- Σοφέ, Σωκράτη, πώς τα πας με τη δική σου γυναίκα;
- Ο σοφός δεν μιλάει με ευχαρίστηση για τη γυναίκα του, παρενέβη ο Πρωταγόρας.
- Το ίδιο απρόθυμα και για τις αδυναμίες του.
- Εσύ το λες αυτό. Κάνεις θυσίες στη γη, αλλά απρόθυμα, συνδέεσαι αλλά χωρίς ευχαρίστηση, συνθηκολογείς αλλά δεν αγαπάς, εκτελείς τα καθήκοντά σου έναντι της πολιτείας αλλά βαρέως. Υπάρχει μόνο μία Ασπασία, του Περικλή. Η πιο μεγάλη γυναίκα στον πιο μεγάλο άνδρα. Ο Περικλής είναι ο μέγιστος στην πολιτεία, όπως ο Ευριπίδης στη σκηνή.

Ο Πρωταγόρας άρπαξε την ευκαιρία χωρίς πολύ ψάξιμο:

- Είναι μεγαλύτερος ο Ευριπίδης από τον Αισχύλο και τον Σοφοκλή;
- Ασφαλώς, Πρωταγόρα! Είναι πιο κοντά σ' εμάς. Λέει τις δικές μας σκέψεις και όχι των προγόνων μας. Δεν σέρνεται στους θεούς και τη μοίρα, αγωνίζεται εναντίον τους. Αγαπά τους ανθρώπους, τους γνωρίζει και θλίβεται μαζί τους.

Η τέχνη του είναι πιο πλούσια καλλιτεχνικά, τα συναισθήματά του πιο ζεστά και οι εικόνες του πιο ζωντανές από τους παλιούς. Τώρα, όμως, θέλω να μιλήσω για τον Περικλή!

- Κρατήσου, Σωκράτη! Στην Πνύκα και στην Αγορά, αλλά όχι εδώ! Αναμφίβολα χρειαζόμουν τα καλά και ενθαρρυντικά λόγια, όταν οι ψεύτικες κατηγορίες πέφτουν σαν χαλάζι. Ήρθαμε εδώ, για να ξεχάσουμε, όχι για να θυμηθούμε, και ο Σωκράτης μας προσφέρει την περισσότερη τέρψη, όταν μιλάει για ύψιστα πράγματα, στα οποία προσωπικά δεν προσμετρώ την Αθηναϊκή πολιτεία. Έτσι, μάλιστα! Τώρα, έρχεται ο Αλκιβιάδης με παρέα. Ανάψτε περισσότερα φώτα, παιδιά!

Ακουστήκε φασαρία στην είσοδο. Ο σκύλος γαύγιζε, ο πορτιέρης φώναζε και ο Αλκιβιάδης όρμησε μέσα με την παρέα του.

Ήταν απολαυστικός να τον βλέπεις με τη συντροφιά του, την οποία, εκτός από τα κορίτσια, αποτελούσαν και δύο άγνωστοι άνδρες που είχε ψαρέψει σ' ένα καπηλειό.

- Παπάγια! χαιρέτησε. Εδώ, είναι ο οικοδεσπότης. Κι από εδώ, είναι ο Αριστοφάνης, ένας νέος κωμωδός που γεννιέται. Από εδώ, είναι ο Ρωμαίος Λουκίλιος, που έχει δραπετεύσει από τη σύγκλητο, όπως αυτή εδώ. Συμμετείχε στη γνωστή ιστορία της Βιργινίας, την παρθένο που πήρε άνδρα χωρίς τη θέλησή της. Οι Ρωμαίο έχουν δηλαδή παρθένες, εμείς δεν έχουμε! Λαίς! Αυτή εδώ είναι μία από τις πολλές Λαίδες που κάθισαν για τον Φειδία! Η Ασπασία δεν θα αισθάνεται άσχημα! Κι από εδώ, τα κορίτσια από τον Πειραιά, οι μουσικοί πνευστών οργάνων! Αν έχουν προσβληθεί από τον λοιμό, δεν το γνωρίζω! Τι με νοιάζει εμένα; Είμαι είκοσι χρονών και δεν έχω τακτοποιήσει τίποτα. Γιατί να υπάρχω; Τώρα θα χορέψει η Λαίς. Παπάγια!

Ο Ευριπίδης σηκώθηκε κι έκανε νόημα να ησυχάσουν:

- Ας αφήσουμε το χορό για λίγο αργότερα. Ο Περικλής δεν διασκεδάζει και φαίνεται σοβαρός.

Έγινε παύση. Η ζέστη ανέβαινε και προκαλούσε κατάπτωση. Δεν υπήρχε κάτι κεραυνοβόλο στην ατμόσφαιρα, αλλά οι αισθήσεις όλων φαίνονταν να είχαν κυριευτεί από μία ανησυχητική αναμονή.

Τότε, σαν από σύμπτωση έπεσε το χέρι του σκελετού προς το γόνατο με ένα μικρό σπάσιμο, Το λουλούδι που μέχρι τώρα ήταν κάτω από τη μύτη, έπεσε στο πάτωμα.

Όλοι ανατρίχιασαν, ακόμα και ο Αλκιβιάδης, αλλά θυμωμένος για τη θέση αδυναμίας που περιήλθε, πήρε έναν κύλικα, και προχώρησε ένα βήμα μπροστά:

- Ο σκελετός είναι διψασμένος! Γι αυτό πίνω και αυτό. Ποιος θα μου δώσει απάντηση; Ο Σωκράτης μπορεί καλύτερα. Πιάνει τη μισογεμάτη κανάτα του χωρίς να κάνει νόημα σε κάποιον.

Ήταν γνωστό, βέβαια, ότι ο Σωκράτης μπορούσε να πίνει απεριόριστα, αλλά τώρα δεν είχε διάθεση:

- Όχι, σήμερα! Το κρασί μου είναι πικρό!

Και περιμένοντας τον Περικλή, έκανε με νόημα:

- Εδώ ήρθαν μοχθηρά μάτια. Αυτός εκεί ο Αριστοφάνης δεν είναι φίλος μας. Τον γνωρίζεις;
- Πολύ λίγο! Φαίνεται, όμως, σαν να ήθελε να μας σκοτώσει.

Ο Αλκιβιάδης συνέχισε να στρέφεται προς τον σκελετό και να λέει:

- Έτσι είναι η Αθήνα, αυτή την ώρα. Η Σπάρτη έχει το κρέας και οι Πέρσες δαγκώνουν το κόκαλο. Ο Κλέων έχει επεξεργαστεί το δέρμα, οι σύμμαχοι έχουν βγάλει τα μάτια, οι πολίτες έχουν βγάλει τα δόντια, αυτοί οι πολίτες που γνωρίζει ο Αριστοφάνης και που σύντομα πρόκειται να σχεδιάσει. Κύλικά μου, σκελετέ! Πολλά τα επιτρεπτά μεταξύ κύλικος και χείλεως!

Ξαφνικά άλλαξε η σκηνή. Ο σκελετός βυθίστηκε προς τα πίσω σαν μεθυσμένος άνδρας, οι λάμπες άρχισαν να κουνιούνται στη σειρά, η σκάφη αλατιού πήγε στο τραπέζι.

- Οϊ, οϊ., οϊ! Ξεφώνησε ο Αλκιβιάδης. Τραλαλά! Χα, χα, χα! Το τραπέζι παραπατάει, ο πάγκος κουνιέται, είμαι πιωμένος ή το δωμάτιο είναι μεθυσμένο;

Όλοι έτρεμαν από το φόβο, αλλά ο Σωκράτης τους ηρέμησε:

- Κάποιος θεός είναι κοντά! Ησυχία! Η γη τρέμει και ακούω... κατρακυλάει ο κεραυνός; Όχι! Σεισμός είναι!

Όλοι πετάχτηκαν πάνω, αλλά ο Σωκράτης συνέχισε:

- Ηρεμήστε! Πέρασε τώρα!

Και μετά, ξαναπήραν όλοι τις θέσεις τους:

- Ήμουνά πέντε χρονών, όταν έγινε σεισμός στη Σπάρτη και σκοτώθηκαν είκοσι χιλιάδες άνθρωποι και έμειναν μόνο έξι σπίτια όρθια. Ήταν η Σπάρτη. Τώρα είναι η Αθήνα. Ναι, φίλοι μου, μια φωνή μου λέει: θα εξοντωθούμε σαν μικρά πουλιά πριν την ώρα μας.

Και πάλι ο σκύλος γαύγιζε και ο πορτιέρης φώναζε. Μπήκε μέσα μία ακάλεστη και αναστατωμένη μορφή:

- Νικία! χαιρέτησε ο Αλκιβιάδης. Τώρα ξεμέθυσα. Ο διστακτικός Νικίας πάει σε συμπόσιο, τι τρέχει;
- Δείξε στοργή σ' ένα απρόσκλητο επισκέπτη...
- Άφησε τον Νικία να μιλήσει!
- Περικλή, άρχισε ο επισκέπτης διστακτικά. Ο φίλος σου, ο φίλος μας, το καμάρι της Αθήνας και της Ελλάδας, ο Φειδίας είναι κατηγορούμενος....

- Ησυχία!
- Κατηγορούμενος... ώ αναίδεια... ότι έχει... δεν μπορώ να το πω χωρίς να κλάψω.
- Πες το!
- Ο Φειδίας κατηγορείται ότι καταχράστηκε το χρυσάφι από το άγαλμα της Αθηνάς.

Πρώτος ο Περικλής, έσπασε τη σιωπή που επικράτησε για λίγο.

- Ο Φειδία κρύβει το πρόσωπό του με τον μανδύα, ντρέπεται στο όνομα της Αθηνάς... Ωστόσο, ας δώσουμε τον όρκο μας, για την αθωότητα του Φειδία, ενώπιον των θεών και του Άδη.
- Ορκιζόμαστε! Φώναξαν όλοι σαν ένας άνδρας.
- Κι εγώ ορκίζομαι, είπε ο Νικίας.

Ο Νικίας είχε προχωρήσει μπροστά στη θέση του Περικλή και υποκλινόμενος στην Ασπασία, ψιθύρισε:

- Περικλή, ο γιος σου Πάραλος είναι άρρωστος.
- Τον χτύπησε η πανούκλα; Ασπασία, έλα μαζί μου.
- Δεν είναι γιος μου, αλλά είναι δικός σου γιος και γι' αυτό σε ακολουθώ.
- Το σπίτι καταρρέει, οι φίλοι χωρίζουν, όλα τα ωραία παρέρχονται, τα άσχημα παραμένουν.
- Και οι θεοί κοιμούνται!

- Ή έχουν μεταναστεύσει!
- Οι θεοί πέθαναν. Ας φτιάξουμε νέους θεούς.

Μια δόνηση της γης έσβησε τις λάμπες και όλοι βγήκαν στο δρόμο, εκτός από τον Σωκράτη και τον Αλκιβιάδη.

- Ο Φειδίας κατηγορούμενος για κλοπή! Να μας πλακώσει ο κόσμος! είπε ο Σωκράτης και βυθίστηκε, όπως συνήθιζε, σε ένα συναισθηματικό κενό που έμοιαζε με ύπνο.

Ο Αλκιβιάδης πήρε έναν από τους μεγαλύτερους κύλικες, διπλό, το ήπιε μονοκοπανιάς και αυτοσχεδίασε:

- Ας γίνουν συντρίμια τα πάντα, από την Πίνδο μέχρι πάνω στον Καύκασο. Τότε θα λευτερωθεί ο Προμηθέας για να ξαναφέρει τη φωτιά, στους παγωμένους ανθρώπους.
Ο Δίας θα πάει κάτω στον Άδη, η Παλλάδα θα πωλείται σε καταχθόνιους νεανίες.
Ο Απόλλωνας θα σπάσει τη λύρα για να μπαλώσει παπούτσια,
Ο Άρης θα αφήσει το βαρβάτο άλογό του για να φυλάξει πρόβατα.
Πάνω στα συντρίμια των γήινων απολαύσεων
στέκεται ο Αλκιβιάδης μοναχός,
με την αίσθηση της παντοδυναμίας του
και γελάει!

*

Ο λοιμός είχε εξαπλωθεί στην Αθήνα και σαν να μην έφτανε αυτό, ήρθε και ο σεισμός. Όταν ο Περικλής με τη συντροφιά της Ασπασίας έφτασε στο σπίτι, ο γιος που είχε με τη χωρισμένη γυναίκα είχε πεθάνει. Σύμφωνα με το έθιμο και για να δείξουν ότι δεν είχε δολοφονηθεί, τοπότησαν το πτώμα στην είσοδο του σπιτιού. Ένα μικρό ξύλινο φέρετρο, βαμμένο κόκκινο και μαύρο, βρισκόταν σ' ένα φορείο, όπου φαινόταν ο νεκρός με το άσπρο σάβανο και το στεφάνι στο κεφάλι, πλεγμένο με βότανα του θανάτου, το δυνατό, μυρωδάτο σελινόριζο. Στο στόμα είχε τον οβολό για το ναύλο του Χάροντα.

Ο Περικλής προσευχήθηκε σιωπηρά, χωρίς να φαίνεται βαρύ το πένθος του, γιατί είχε τραβήξει πολλά και είχε μάθει να υποφέρει:

- Δυο γιους μου πήραν οι θεοί. Φτάνει αυτή θυσία εξιλέωσης;
- Τι είχες κάνει εσύ, για να εξιλεωθείς; ρώτησε η Ασπασία.
- Ο ένας υποφέρει για τον άλλον. Κάθε ένας ξεχωριστά για την πολιτεία. Ο Περικλής έχει υποφέρει για την Αθήνα.
- Συγγνώμη που τα δάκρυά μου στεγνώνουν πιο γρήγορα από τα δικά σου. Η σκέψη ότι ο δικός μας γιος ζει, με παρηγορεί.
- Κι εμένα, αλλά λιγότερο.
- Να φύγω, προτού έρθει η γυναίκα σου;
- Μην μ' εγκαταλείπεις, γιατί είμαι άρρωστος.
- Αυτό, το λες εδώ και καιρό. Είναι κάτι σοβαρό;
- Η ψυχή μου είναι άρρωστη. Όταν η πολιτεία υποφέρει, εγώ είμαι άρρωστος... Έρχεται η μητέρα του νεκρού!

Μία μαυροντυμένη γυναίκα φαινόταν στην είσοδο. Φορούσε μαντίλι για να κρύψει το κουρεμένο μαλλί της, είχε ένα στεφάνι στο χέρι της, και συνοδευόταν από έναν δούλο με δαυλό.

Δεν παρατήρησε αμέσως την παρουσία της Ασπασίας. Χαιρέτησε τον πρώην σύζυγό της με ένα νεύμα και απόθεσε το στεφάνι στα πόδια του νεκρού:

- Έφερα μόνο ένα νεκρικό στεφάνι στο γιο μου. Αλλά αντί του οβολού, θα πάρει μαζί του ένα φιλί από τα χείλη της μάνας του.

Έσκυψε μπροστά και φίλησε τον νεκρό.

- Πρόσεχε το θάνατο! Είπε ο Περικλής και την έπιασε από το χέρι. Τον χτύπησε ο λοιμός.
- Η ζωή μου ήταν απλώς ένας αργός θάνατος, ένας γρήγορος μου είναι πιο αγαπητός.

Τώρα πρόσεξε την παρουσία της Ασπασίας, και ορθώνοντας το κορμί της είπε με ηρεμία και αξιοπρέπεια:

- Πες τη φίλη σου να φύγει.
- Θα φύγει και το ίδιο θα κάνω κι εγώ.
- Έτσι είναι σωστό! Γιατί, Περικλή μου, ήταν ο τελευταίος δεσμός που μας ένωνε. Αντίο!
- Αντίο, γυναίκα μου! Και γυρίζοντας στην Ασπασία είπε:
- Δώσε μου το χέρι σου, σύζυγέ μου!
- Εδώ, είναι το χέρι μου!

Η θλιμμένη μητέρα κοντοστάθηκε:

- Έτυχε, αλήθεια, να βρεθούμε όλοι μια φορά, σαν φίλοι, εσύ, αυτή και αυτός που έφυγε πριν, για να ξεκαθαρίσει το τοπίο της καρδιάς, η οποία αποχωρίστηκε τους αυστηρούς νόμους της ζωής.

*

Ο Περικλής με τον Σωκράτη περπατούσαν στη λεωφόρο των πλατανιών, πιο κάτω από το ημικύκλιο και συνομιλούσαν.

- Ο Φειδίας αθωώθηκε για την κατηγορία της κλοπής, αλλά φυλακίστηκε ως βλάσφημος των θεών της πολιτείας.
- Φυλακισμένος; Ο Φειδίας!

- Ισχυρίζονται ότι στην ασπίδα της Αθηνάς είχε αναπαραστήσει εμένα και τον εαυτό του.
- Είναι ο λαός, ο οποίος μισεί κάθε τι το μεγάλο. Ο Αναξαγόρας στην εξορία γιατί παραήταν σοφός. Ο Αριστείδης στην εξορία γιατί παραήταν δίκαιος. Ο Θεμιστοκλής, ο Πausanίας... Τι έχεις κάνει Περικλή, όταν έδωσες την εξουσία στον λαό;
- Ό,τι ήταν σωστό και δίκαιο! Πέφτω βέβαια με το ίδιο το ξίφος μου, αλλά με τιμή. Κάθε φορά που τριγυρίζω στην πόλη, πεθαίνει κι ένα κομμάτι μέσα μου, αργοπεθαίνω σιγά σιγά, όπως και η Αθήνα. Γνωρίζαμε ότι στολίζαμε τα αγάλματά μας για επικήδεια ταξίδια; Ότι τα υφαντά μας θα γινόταν σάβανο; Γνωρίζαμε ότι οι τραγωδίες μας ήταν πένθιμα τραγούδια; Η Αθήνα πεθαίνει σίγουρα, αλλά από τι;
- Από τη Σπάρτη;
- Τι είναι η Σπάρτη;
- Είναι ο Ηρακλής, το ρόπαλο, η λεοντή, η ωμή δύναμη. Εμείς, οι Αθηναίοι, είμαστε τα παιδιά του Θησέα εναντίον των Ηρακλειδών, Ίωνες εναντίον Δωριέων! Η Αθήνα πεθαίνει από τη Σπάρτη, αλλά η Ελλάδα πεθαίνει από αυτοκτονία.
- Πιστεύω, ότι οι θεοί μας έχουν εγκαταλείψει.
- Και το δικό μου πιστεύω αυτό είναι, αλλά η θεότητα υπάρχει.
- Έρχεται ο Νικίας, το κακό μαντάτο!

Ο Νικίας πραγματικά ήρθε, κι όταν είδε την απορία στα πρόσωπα και τις ματιές των περιπατητών, απάντησε χωρίς να ρωτηθεί:

- Από την Αγορά!
- Τι νέα από την Αγορά;
- Η εκκλησία του δήμου ζητά βοήθεια από τον Μακεδόνα.
- Γιατί όχι από τον Πέρση; Καλά, το τέλος είναι κοντά, αν είναι έτσι. Να ζητούν βοήθεια από τον εχθρό; Στον βάρβαρο Μακεδόνα, που βρίσκεται από πάνω μας σαν το λιοντάρι του βουνού. Πήγαινε, Νικία, και πες ότι ο Περικλής πεθαίνει. Και ζήτησέ τους να επιλέξουν τον αξιοπρεπέστατο για διάδοχό του! Όχι τον αναξιοπρεπέστατο! Πήγαινε, Νικία, πήγαινε, όμως, γρήγορα!
- Πάω, είπε ο Νικίας, αλλά για γιατρό!
Κι έφυγε.
- Δεν με γιατρεύει κανένας γιατρός! απάντησε ο Περικλής με άτονη φωνή σαν να μιλούσε μέσα του, και στη συνέχεια κάθισε στην παλιά του θέση, στο ημικύκλιο.

Αφού ξεκουράστηκε για μια στιγμή, έκανε νόημα στο Σωκράτη να ζυγώσει γιατί δεν ήθελε να υψώσει τη φωνή του.

- Σωκράτη, φίλε μου, άρχισε. Αυτό εδώ είναι αποχαιρετισμός ανθρώπου που πεθαίνει. Ήσουν ο πιο σοφός, αλλά μην το πάρεις άσχημα, δεν ήσουν και πολύ σοφός, μην ψάχνεις τα απρόσιτα και μην μπερδεύεις τις αισθήσεις με αιχμηρές φαινομενολογίες. Μην κάνεις τα απλά πολύπλοκα. Θέλεις να βλέπεις τα πράγματα και με τα δυο τα μάτια, αλλά αυτός που σκοπεύει με τόξο κλείνει το ένα μάτι, διαφορετικά βλέπει το στόχο διπλό. Δεν είσαι σοφιστής, αλλά μερικές φορές δίνεις την εντύπωση σοφιστή, δεν είσαι αδιάντροπος, αλλά συναναστρέφεσαι με τέτοιους, μισείς την πόλη σου και τη χώρα σου, με το δίκιο σου, αλλά θα τους αγαπάς μέχρι θανάτου γιατί το θεωρείς καθήκον σου, περιφρονείς το λαό, αλλά και τον συμπονάς. Εγώ, δεν θαύμαζα το πλήθος, αλλά τους έδωσα δίκαιο και δικαιοσύνη, γι' αυτό και πεθαίνω!

Καληνύχτα! Σωκράτη. Τώρα, τα μάτια μου σκοτεινιάζουν. Να μου τα κλείσεις και να μου δώσεις ένα στεφάνι. Νυστάζω, αν και όταν ξυπνήσω θα βρίσκομαι στην άλλη όχθη και θα σου στείλω έναν χαιρετισμό, αν οι θεοί το επιτρέπουν. Καληνύχτα!

- Ο Περικλής πέθανε .Ακούστε, Αθηναίοι, και κλάψτε όπως κι εγώ!

Ο λαός άρχισε να συρρέει, αλλά δεν έκλαιγε. Αναρωτιούνταν μόνο τι θα γινόταν τώρα και σχεδόν ευχαριστούνταν με την εξέλιξη.

*

Ο Κλέων, ο βυρσοδέψης, ανέβηκε στο βήμα του ομιλητή, στην Πνύκα. Ανάμεσα στους πιο προσεκτικούς ακροατές, διακρίνονταν ο Αλκιβιάδης, ο Άνυτος και ο Νικίας.

Ο Κλέων στο μεταξύ ομιλούσε κι έλεγε:

- Ο Περικλής είναι νεκρός. Ο Περικλής βρίσκεται στον τάφο του. Τώρα το γνωρίζουμε αυτό. Ας τον αφήσουμε να ξεκουραστεί στην ησυχία του, με όλα τα θετικά του και τα λάθη του, γιατί ο εχθρός βρίσκεται στη Σφακτηρία κι εμείς πρέπει να έχουμε έναν στρατηγό. Η σκιά του Περικλή δεν μπορεί να κάνει τίποτα γι' αυτό. Εδώ πίσω, κάθονται δυο πλειοδότες ευγενείς κύριοι και οι δυο. Ο ένας ονομάζεται Νικίας, γιατί ποτέ του δεν έχει νικήσει, και ο άλλος ονομάζεται Αλκιβιάδης, τις νίκες του οποίου γνωρίζουμε: στον κύλικα και στα κορίτσια. Αντίθετα, δεν γνωρίζουμε τον χαρακτήρα του, αλλά θα τον γνωρίσετε Αθηναίοι, κάποια φορά, και θα σας δείξει μόνος του τα μπροστινά του δόντια. Εδώ έχουν προταθεί για στρατηγοί, αυτός, και αυτός, και αυτός, αρκετά παράξενο βέβαια, το ότι είναι όλοι θρασύτατοι, αλλά και όλοι τους ευγενείς, φυσικά! Η Αθήνα, η οποία αποποιήθηκε τους βασιλιάδες και τους ομοίους τους, έχει τώρα να κονταροχτυπηθεί με τη βασιλική Σπάρτη και πρέπει να δείξει, ότι είναι πιστή στις παραδόσεις της, στο πεδίο των μαχών, κάτω από την ηγεσία του εκλεκτού του λαού που εσείς μπορείτε να

εμπιστευτείτε. Δεν χρειαζόμαστε κάποιον Περικλή που να χτίζει ναούς προς τιμήν και ωφέλεια – η Αθήνα γέμισε από τέτοια μιχλιμπίδια! Τώρα θα ‘πρεπε να ‘χουμε έναν άνδρα που να καταλαβαίνει από την τέχνη του πολέμου, να έχει την καρδιά του στο στήθος και το κεφάλι του στους ώμους. Ποιον επιθυμείτε, άνδρες Αθηναίοι;

Ο Αλκιβιάδης ανέβηκε τρέχοντας σαν νεαρό λιοντάρι και πήρε το λόγο χωρίς περιστροφές:

- Άνδρες Αθηναίοι, προτείνω τον βυρσοδέψη Κλέωνα, όχι γιατί είναι βυρσοδέψης, γιατί αυτό είναι άλλο θέμα. Πιθανόν, μπορεί ένα στράτευμα να φαίνεται σαν βοδινό δέρμα και ο Κλέων να μοιάζει με μαχαίρι, αλλά ο Κλέων έχει άλλα χαρακτηριστικά, τα οποία ακριβώς ταυτίζονται με εκείνα του στρατηγού. Η τελευταία του εκστρατεία εναντίον του Περικλή και του Φειδία κατέληξε φυσικά σε θρίαμβο του Κλέωνα. Επέδειξε αδιαμφισβήτητη ανδρεία που δεν προδίδει ποτέ και νοημοσύνη που ξεπέρασε κάθε ανθρώπινο νου. Η στρατηγική του ίσως να μην ήταν λιονταρίσια, αλλά νίκησε και αυτό είναι το βασικό. Προτείνω για ηγέτη της εκστρατείας τον Κλέωνα.

Ο λόγο του, αν και ήταν απροκάλυπτα ειρωνικός, φάνηκε πολύ ωραίος και ο λαός τον πήρε στα σοβαρά. Ο Αλκιβιάδης, είχε επίσης μεγάλη υπόληψη λόγω της συγγενείας του με τον Περικλή και ο λόγος του εισακουόταν. Γι’ αυτό και τώρα, όλο το συγκεντρωμένο πλήθος φώναζε υπέρ του Κλέωνα, ο οποίος και εκλέχτηκε.

Ο Κλέων, όμως, ποτέ του δεν είχε κάνει όνειρα για στρατηγός και ήταν αρκετά έξυπνος να μην επιδιώξει ανώτερα αξιώματα, εκτός απ’ αυτά που ο ίδιος υπολόγιζε ότι του ταίριαζαν. Γι’ αυτό και διαμαρτυρήθηκε για την εκλογή του, φωνάζοντας και επικαλούμενος όλους τους θεούς.

Ο Αλκιβιάδης, όμως, αντιλήφτηκε αμέσως το κλίμα που διαμορφωνόταν και επειδή διέβλεπε ότι η συγκεκριμένη εκλογή του Κλέωνα ήταν και το τέλος του, ανέβηκε σ’ ένα ελεύθερο βήμα και άρχισε να βγάζει λόγο:

- Ο Κλέων αστειεύεται, ο Κλέων είναι ντροπαλός, ούτε κι αυτός ο ίδιος δεν γνωρίζει, πόσο καλός στρατηγός είναι, γιατί ποτέ του δεν έχει δοκιμαστεί.

Αλλά, προσωπικά γνωρίζω ότι είναι καλός, ζητώ την εκλογή του και απαιτώ να εκπληρώσει τα καθήκοντα του ως πολίτης, και αν το αποφύγει αυτό, τώρα που η πατρίδα βρίσκεται σε κίνδυνο, τον εγκαλώ ενώπιον της Αγοράς.

- Ο Κλέων είναι εκλεγμένος! φώναζε το πλήθος, ενώ ο Κλέων συνέχιζε να διαμαρτύρεται.
- Εγώ δεν ξέρω σε τι διαφέρει ένας οπλίτης από έναν πελταστή, εγώ δεν μπορώ να φέρω δόρυ ούτε και να ιππεύσω ένα άλογο...

Ο Αλκιβιάδης, όμως, φώναζε πιο πολύ και σκέπαζε τη φωνή του:

- Όλα τα μπορεί: να διοικεί την πολιτεία και να εκτιμά την τέχνη, να διεκπεραιώνει διαδικασίες και να ξεγελάει τους σοφιστές, μπορεί να εντυφήσει στις ύψιστες υποθέσεις με τον Σωκράτη, με μια λέξη, κατέχει όλες τις αρετές και όλα τα κρυφά πάθη.

Ο λαός γελούσε, τώρα, αλλά ο Κλέων ήταν αμετακίνητος:

- Αθηναίοι, έκλεισε τη συνάθροιση ο Αλκιβιάδης, ο λαός μίλησε καθαρά και εξέλεξε τον Κλέωνα! Τώρα η Σπάρτη είναι χαμένη!

Η συνάθροιση διαλύθηκε και ο Κλέων παρέμεινε εκεί μαζί με τον φίλο του Άνυτο

- Άνυτε, είμαι ο χαμένος, είπε.
- Μάλλον! απάντησε ο Άνυτος.

Ο Αλκιβιάδης αναχώρησε με τον Νικία στο πλευρό του:

- Ο Κλέων θα πεθάνει σαν σκύλος, τώρα! Μετά έρχομαι εγώ στα πράγματα! είπε ο Αλκιβιάδης.

*

Ο Σωκράτης έκανε βόλτες αυτοσυγκεντρωμένος στους διαλογισμούς του, στον κήπο του σπιτιού του που ήταν απλός, χωρίς κιονοστοιχία. Η γυναίκα του λανάριζε μαλλί και φαινόταν σαν να τραβούσε κάποιον από τα μαλλιά.

Ο σοφός σιωπούσε, αλλά η γυναίκα του μιλούσε, γιατί έτσι ήταν από τη φύση της.

- Τι κάνεις; ρώτησε η γυναίκα.
- Λόγω της παλιάς μας γνωριμίας, απάντησε ο άνδρας, θα σου απαντήσω, αν και δεν είμαι υποχρεωμένος βέβαια: Σκέφτομαι!
- Πρόκειται για κάποια σημαντική ασχολία;
- Σίγουρα για κάποια ύψιστη ανδρική ασχολία.
- Πάντως, δεν φαίνεται με τι ασχολείσαι.
- Όταν ήσουν έγκυος με παιδί στην κοιλιά, δεν φαινόταν, όταν όμως το γέννησες φαινόταν και κυρίως ακουγόταν. Υπάρχουν δηλαδή ενασχολήσεις που στην αρχή δεν φαίνονται και που μετέπειτα γίνονται ορατές και γι' αυτό το λόγο δεν πρέπει να περιφρονούνται, τουλάχιστον απ' αυτούς που πιστεύουν μόνο σε αυτά που βλέπουν.
- Με τέτοια ασχολείστε εσείς, εκεί στην Ασπασία;
- Με τέτοια και περισσότερα.
- Και τα τσούζετε γερά;
- Βέβαια, όταν μιλάς ο λαιμός σου διψάει και ο διψασμένος πρέπει να πίνει.
- Τι είναι αυτό που έχει η Ασπασία και τραβάει τους άνδρες;

- Είναι ορισμένα χαρακτηριστικά που συναποτελούν το λουλούδι της συνύπαρξης: ο σεβασμός, το γούστο, και το μέτρο.
- Είναι σε εμένα;
- Είναι στην Ασπασία!
- Είναι όμορφη;
- Όχι.
- Έτσι ισχυρίζεται ο Άνυτος.
- Δεν λέει την αλήθεια. Συναντάς τον Άνυτο, τον φίλο του Κλέωνα, τον εχθρό μου;
- Δεν είναι δικός μου εχθρός.
- Αλλά είναι δικός μου! Σου αρέσουν πάντα οι εχθροί μου και μισείς τους φίλους μου, αυτό είναι άσχημο σημάδι.
- Οι φίλοι σου δεν είναι καλοί άνθρωποι.
- Το αντίθετο, θα έλεγα. Ο Περικλής ήταν ο μέγιστος, ο Φειδίας ο κάλλιστος, ο Ευριπίδης ο πιο ευγενής, ο Πλάτων ο πιο έξυπνος, ο Αλκιβιάδης ο πιο ταλαντούχος, και ο Πρωταγόρας ο πιο οξυδερκής.
- Και ο Αριστοφάνης;
- Αυτός είναι εχθρός μου, αν και δεν ξέρω γιατί. Εικάζω ότι έχεις ακούσει για την κωμωδία που έγραψε για εμένα.
- Μου το είπε ο Άνυτος. Την παρακολούθησες;

- Πήγα και είδα τις Νεφέλες, χθες.
- Ευχάριστο αυτό, ήταν πνευματώδης;
- Τι γνώμη είχε ο Άνυτος;
- Μ' έκανε να γελάσω, όταν μου περιέγραψε μερικές σκηνές...
- Τότε πρέπει να είναι ευχάριστη, γιατί αλλιώς δεν θα γέλαγες.
- Εσύ δεν γέλασες, Σωκράτη μου;
- Και βέβαια, φυσικά, διαφορετικά θα μ' έπαιρναν για ανόητο. Ξέρεις, με περιγράφει σαν έναν παλιάνθρωπο και βλάκα, σαν ένα τίποτα, δεν ήταν κάτι για να το πάρεις στα σοβαρά, συνεπώς ήταν αστείο.
- Το πιστεύεις αυτό; Εγώ το παίρνω στα σοβαρά.
- Και γελάς με σοβαρά πράγματα; Με τα αστεία τι κάνεις τότε, κλαις; Αυτό είναι σαν να έχεις χάσει τις αισθήσεις.
- Εννοείς ότι είμαι τρελή;
- Μάλιστα, αν εννοείς ότι εγώ είμαι αχρείος.
- Γνωρίζεις ότι ο Κλέων είναι στο πεδίο μάχης.
- Το άκουσα με έκπληξη.
- Με έκπληξη; Πιστεύεις δηλαδή ότι είναι ανίκανος στη μάχη;
- Όχι, δεν έχω καμιά άποψη για τις στρατηγικές του ικανότητες, γιατί ποτέ μου δεν τον έχω δει στο πεδίο των μαχών, αλλά για εμένα όπως και γι' αυτόν τον ίδιο αποτέλεσε έκπληξη η εκλογή του σε στρατηγό, κάτι που ήταν απρόσμενο.

- Περιμένεις, λοιπόν, την ήττα του.
- Όχι, περιμένω να δω την κατάληξη, αν κερδίσει ή αν θα χάσει.
- Θα σ' ευχαριστούσε, αν έχανε;
- Δεν αγαπώ τον Κλέωνα, αλλά ως γεννημένος Αθηναίος θα θρηνούσα στη συντριβή του, δηλαδή δεν χαίρομαι για την καταστροφή του Κλέωνα.
- Μισείς τον Κλέωνα, αλλά δεν επιθυμείς την καταστροφή του;
- Για χάρη της Αθήνας, όχι.
- Διαφορετικά;
- Διαφορετικά, η πτώση του θα ήταν ευλογία για την πολιτεία, γιατί ήταν άδικος εναντίον του Περικλή, του Φειδία και όλων αυτών που έχουν κάνει κάτι μεγάλο.
- Έρχεται ένας ξένος.
- Είναι ο Αλκιβιάδης.
- Ο άθλιος. Σαν δεν ντρέπεσαι να συναναστρέφεται με αυτόν.
- Είναι ένας άνθρωπος, μεγάλα λάθη, μεγάλες αξίες, και είναι φίλος μου. Με τους εχθρούς μου δεν θέλω να συναναστρέφομαι.

Ο Αλκιβιάδης έκανε πραγματική φασαρία στην πόρτα και όρμησε μέσα.

- Παπάγια! Το ανδρόγυνο φιλοσοφεί μαζί. Μιλάει για τη χθεσινή κωμωδία. Αυτός εκεί ο Αριστοφάνης είναι γάιδαρος. Για να σκοτώσεις ένα εχθρό πρέπει

να τον πετύχεις, ο Αριστοφάνης, όμως, χτυπάει στα σύννεφα. Να τον πετύχεις, ναι! Γνωρίζετε ότι ο Κλέων ηττήθηκε;

-
- Ω, τι συμφορά! αναφώνησε ο Σωκράτης.
- Είναι συμφορά που αυτό το χαμένο κορμί ξεσκεπάζεται;
- Πιστεύω ότι ο Αλκιβιάδης είναι κακώς πληροφορημένος, είτε παρορμητικά η Ξανθίπη.
- Όχι, μα το Δία, αλλά μακάρι να ‘μωνα!
- Ησυχία! Έρχεται ο Άνυτος! προειδοποίησε ο Σωκράτης.
- Ο βυρσοδέψης, νούμερο δύο. Είναι παράξενο, να βρίσκεται η μοίρα της Αθήνας στα χέρια βυρσοδεψών.
- Η μοίρα της Αθήνας, ποιος την ξέρει αυτή;
- Εγώ, ο Αλκιβιάδης είμαι το πεπρωμένο της Αθήνας!
- Ύβρις, Πρόσεχε, μην τα βάζεις με τους θεούς!
- Ύστερα από τον Κλέωνα έρχομαι εγώ. Ο Κλέων δεν υπάρχει πια, άρα είμαι εγώ!
- Στο μεταξύ έρχεται ο Άνυτος, εδώ!

Ο Άνυτος ήρθε:

- Ψάχω τον Αλκιβιάδη!
- Εδώ είμαι!

- Είναι ανάγκη να σε προετοιμάσω...
- Μπα καθόλου, το γνωρίζω...
- Να σε προετοιμάσω για την τιμή...
- Περίμενα μάλλον αρκετό καιρό;
- Θα μπεις επικεφαλής ...
- Για εκεί ήμουν γεννημένος ...
- Να αναλάβεις την ηγεσία ...
- Η θέση μου ...
- Και να οδηγήσεις την νικητήρια πομπή ...
- Ποια πομπή;
- Έτσι έ; δεν γνώριζες ... τη θριαμβευτική πομπή του Κλέωνα από το λιμάνι ...

Ο Αλκιβιάδης πήγαινε πάνω κάτω με το χέρι του στο πρόσωπο σαν να ήθελε ν' αλλάξει μάσκα, και το έκανε με μιας!

- Ναι, βέβαια, βέβαια, αυτό ακριβώς, μάλιστα. Ήρθα εδώ για να αναγγείλω τη νίκη του!
- Λέει ψέματα! είπε παρορμητικά η Ξανθίππη.
- Αστεεινόμεν με τους συζύγους, εδώ! Θρίαμβος του νικηφόρου Κλέωνα, λοιπόν. Σκέψου, τι τύχη!
- Σωκράτη δεν σε βλέπω να χαίρεσαι; είπε πιεστικά ο Άνυτος.

- Χαίρομαι που ο εχθρός κατατροπώθηκε.
- Αλλά, όχι για το ότι ο Κλέων νίκησε.
- Είναι σχεδόν το ίδιο πράγμα.

Η Ξανθίπη άρπαξε την ευκαιρία και είπε κοφτερά:

- Δεν χαίρεται, και δεν πίστευε στον Κλέωνα.
- Σας γνωρίζω, είπε τελικά ο Άνυτος, σας γνωρίζω καλά εσάς τους φιλοσόφους και τους λογοκόπους. Προσέξτε καλά, όμως! Και τώρα Αλκιβιάδη, έλα να υποδεχτείς τον περιφρονημένο Κλέωνα που έσωσε την πατρίδα!

Ο Αλκιβιάδης χαιρέτισε με χειραψία τον Σωκράτη και του είπε ψιθυριστά.:

- Σκέψου μια τέτοια αβυσσαλέα τύχη! Δηλαδή: ακόμα όχι, αλλά την επόμενη φορά!